

Andrew J. Bacevich, *The New American Militarism: How Americans Are Seduced by War*, New York: Oxford University Press, 2013, 284 sayfa, ISBN:978-0199931767

Elnur İSMAYILOV*

Soğuk Savaş'ın bitmesi ile Amerikan akademik çevrelerince Beyaz Saray'ın dış politika stratejilerine eleştirel yaklaşanların sayısında artış olmuştur. Özellikle, 11 Eylül terör saldırıları sonrasında ABD'nin Afganistan ve Irak'a askeri müdahaleleri zaman geçtikçe Washington için sorun olmaya başladı. Özgürlük ve demokrasi için bu ülkelere müdahalenin ana amaç olduğunu belirten Beyaz Saray uzun yıllar bu ülkelerden askerlerini çıkaramamakla Amerikan toplumunda büyük tepki toplamaya başladı. Noam Chomsky, Chalmers Johnson, Carl Boggs, Clyde Prestowitz, Michale Mann gibi akademisyenler ABD'nin dış politikadaki militarist, hegemonyal, neo-emperyalist stratejilerini eleştiren çok sayıda eser ortaya koymuştur. Bu eserlerin büyük bir kısmı ABD'nin Mart 2003'de başlayan Irak savaşı sonrasında yayınlanmış ve George Bush iktidarının Saddam Hüseyin'i devirmek için başlattığı savaşı hukuki çerçevede dahilinde gerçekleştirdiğini ispat etme çabalarını eleştirmişlerdir. Bu istikamette yazılmış başka önemli bir eser olarak "Yeni Amerikan Militarizmi: Amerikalılar Savaşla Nasıl Kandırılıyorlar" isimli kitabı gösterebiliriz.

Kitabın yazarı West Point Harp Akademisi'nden mezun olduktan sonra hayatının 23 yılını ABD ordusuna hizmetle geçiren ve Vietnam savaşı gazisi olan Andrew Bacevich'dir. ABD ordusu bünyesinde Irak'ta görevde bulunan oğlunu da bombalı intihar saldırısı sonrası Irak'ın Balad kentinde kaybetmiştir. Kendisini kültürel muhafazakâr ve muhafazakar Katolik olarak nitelendiren Bacevich, askeri hayatın sonrasında akademik faaliyete başlamış, National Review ve Weekly Standard dergilerinde yazarlık yapmış ve Boston Üniversitesi uluslararası ilişkiler bölümünde hocalık yaparak kariyerini devam ettirmiştir. Amerikan militarizmini ve emperyalizmini eleştirenlerin çoğunluğunun liberallerden oluştuğunu dikkate alırsak, bir muhafazakar olarak yazarın yaklaşımı dikkat çekmektedir. Bacevich, Amerikan İmparatorluğu isimli kitabında olduğu gibi bu eserinde de Soğuk Savaş sonrasında ABD'nin dış politikasında ve askeri stratejisindeki mevcut hegemonyal ve militarist eğilimlerden rahatsızlığını ortaya koymaktadır. Kendisinin Vietnam savaşı gazisi olması ve yaşamış olduğu tecrübeler muhakkak ABD'nin politikalarının militarist olarak nitelendirilmesine neden olmuştur.

* Araştırmacı, Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi

Bacevich, Amerikan militarizminin son dönemlerde net bir şekilde gelişmesinde herhangi bir başkanı veya Beyaz Saray'da yönetimde bulunan görevliyi suçlamasının doğru olmadığını vurgulamaktadır. Irak savaşının nedenlerini sadece Bush iktidarının sorumluluğuna bırakmanın yanlış olduğunu ve Amerikan'ın üçüncü dünya ülkelerine yıllardır devam eden hegemonyal ve militarist yaklaşımlarını tarihsel süreçte – özellikle 1960'lara ve Vietnam savaşına dayandırarak – ele almanın gerektiğini vurgulamaktadır. Harry Truman döneminden itibaren hem Demokratlar hem de Cumhuriyetçiler son 40 senedir ülkenin askeri kudretini göz önünde bulundurarak dış politika stratejileri belirlemektedir ve kendilerinin tüm dünyanın özgürlüğünün savunucuları olarak görmektedir. Bu anlamda yazar yeni Amerikan militarizmini ortak çıkarları çok az olan ve birbirilerinden tamamen farklı bazı grupların ürettiği bir olgu olarak tarif etmektedir. Bu gruplarda muvazaf subaylar, entelektüeller, dini liderler, politikacılar, büyük bankalar, savunma alanında çalışan şirketler, bazı düşünce kuruluşları ve medyabulunmaktadır.

Girişve sekiz bölümden oluşan kitapta ABD'nin son 30 senelik militarist stratejisini analiz eden yazar, son bölümde kendi önerilerini vermektedir. Giriş bölümünün sonunda James Madison'un 1795 yılında kullandığı fikirlerinin bu dönem dikkate alınarak değerlendirilmesi gerektiğini ifade eden Bacevich, bunun kitabın amaçlarından olduğunu vurgulamaktadır. Madison, orduların var oluşunun başlıca sebebinin savaş olduğunu belirtmekle, savaşın aynı zamanda toplumların hürriyetine dönük bir tehlike olarak ele alınması gerektiğini ifade etmiştir. Hiç bir devlet veya millet sonsuz devam eden savaşlarla kendi özgürlüğünü koruyamayacağını anlamalıdır. Bacevich de Madison'ın kendi dönemi için yazmış olduğu bu uyarının 21.yüzyılda da geçerli olduğunu ifade etmekle kitabında Amerikan toplumunun zamanla kendi prensiplerinden uzaklaştığına da işaret etmektedir. Kitap yeni Amerikan militarizmi olarak adlandırılırsa da, daha çok yorum Amerikan militarizminin nasıl ve neden geçmişle bağımlı olduğu üzerinde durmaktadır. Yazar, Amerikan toplumunda yıllardır uluslararası sorunların öncelikle askeri müdahaleyle çözümlenmesi gerektiği algısı uyandırılmakta olduğunu tespit etmekte ve bunu eleştirmektedir. Barack Obama döneminde Irak savaşının bitmesi, Afganistan'dan askerlerin çekilmeye başlaması ile bu algının ve stratejinin değişeceğine olan umutlar başarısız oldu.

Yazar, üçüncü bölümde ılımlı muhafazakar hareketinin Amerikan militarizmine yaklaşımını ve etkisideğerlendirmektedir. Dördüncü bölümde Bacevich, mitolojinin yeni Amerika militarizminin oluşmasındaki önemini anlatmaktadır. Bölüm, uluslararası toplumda gerçekten yaşananlarla Amerikalıların inanmak istediklerinin veya Amerika'nın içve dış dünyada nasıl tanımlandığını anlatmaktadır. Carter, Reagan ve Clinton dönemlerinde uygulanan bazı gelişmeleri analiz eden yazar, Reagan döneminde Pentagon için sağlanan finansal desteğin iki defa artırılmasına da eleştirisel yaklaşmaktadır.

Bacevich, Savaş Kulübü isimli altıncı bölümde 2. Dünya Savaşı sonrasında ABD'de Bernard Brodie önderliğinde savaş entelektüelleri mesleğinin ortaya çıkmasını ve RAND konseyi adlı kurumun oluşmasını; Albert Wohlstetter gibi nükleer alanda strateji uzmanlarının toplum üzerindeki etkisinin yeni dönem militarizminin ortaya çıkmasının ardındaki önemli nedenlerden olduğunu vurgulamaktadır.

Kitabın yedinci bölümünü Petrol İçin Kan olarak isimlendiren yazar, Soğuk Savaş yıllarını 3. Dünya Savaşı ve 11 Eylül terör saldırıları sonrası dönemi de sonsuza kadar devam edecek 4. Dünya Savaşı olarak yorumlamaktadır. Bacevich, 4. Dünya Savaşı'nın Başkan Jimmy Carter tarafından Ocak 1980'de Carter Doktrini olarak da bilinen belgesinde ilan edildiğini iddia etmektedir. Yazar, Carter'in Basra Körfezi'nde her hangi üçüncü bir gücün kontrolü ele geçirme gibi girişimlerinin ABD'nin çıkarlarına tehlike olarak değerlendirileceğini ve bunun önlenmesi için askeri güç kullanımına da başvurulacağını beyan etmesini kendi iddiasının kanıtı olarak göstermektedir.

Bacevich, Ortak Savunma olarak isimlendirdiği sekizinci bölümde son yıllarda artan Amerikan militarizmini yok etmek için on ilke önermektedir. Amerikan anayasasının ahlaki hükümlerinin tekrar esas alınması bunlardan ilkidir. İkinci prensip olarak kuvvetler ayrılığı konseptinin yeniden önemsenmesi gerektiğini önermektedir. Kuvvetler ayrılığındaki sorunun başkanlık sisteminin güçlü olmasından değil, Temsilciler Meclisi'nin zayıflamış olmasından kaynaklandığını iddia eden yazar, son dönemlerde Meclis'in ABD'nin ne zaman yurt dışında askeri müdahale hakkı elde edeceğine karar verme gibi anayasal sorumluluğunu yerine getirmedeki başarısızlığını eleştirmektedir. Üçüncü ilke olarak güç kullanmanın en son müracaat edilmesi gereken adım gibi kabul edilmesidir. Sonraki ilkeler olarak, ABD'nin askeri gücünün milli güvenliğini korumaya odaklanması; son yıllarda artan savunma harcamalarının kontrol altına alınması için gayrisafı yurtiçi hasıla yüzdesine göre düzenlemenin yeni bir formüle dönüştürülmesi şeklinde önerilmektedir.

Kitapta ABD'nin askeri gücünden ziyade diplomasiye önem vererek uluslararası alanda kaybettiği imajını düzeltmesi gerektiği başka bir öneri şeklinde vurgulanmaktadır. Son olarak, Amerikalı asker mesleğinin Amerikan toplumuna bağdaştırılması gerektiği yazar tarafından önerilmektedir. ABD'nin askeri yedek kuvvetinin rolü Amerikan toplumunda meşru müdafaa için kullanılmalıdır.

Kitabın sadece barışsever bir çizgi izlediğini vurgulamak da doğru olmaz. Çünkü, Bacevich, eserinde güç kullanmanın da yerine göre gerekli olduğunun altını çizmektedir. Günümüzde özgürlük ve demokrasi adı altında ABD'nin gerçekleştirdiği savaşlara eleştirel yaklaşımından dolayı Bacevich'in bu eseri Amerikan emperyalizmini anlamak isteyenler için iyi bir kaynak olabilir.